

MİLLÎ MÜCADELE DÖNEMİ DOĞU VE GÜNEY CEPHELERİ

Cephelere Genel Bakış

Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra Osmanlı Devleti fiilen savunmasız bırakılmış, İtilaf Devletleri Anadolu'nun birçok yerini işgal etmiştir. Bu süreçte Türk halkı, **Doğu, Güney ve Batı cephelerinde** vatanını savunmak zorunda kalmıştır.

- **Doğu Cephesi:** Ermenilerle mücadele edilmiştir.
- **Güney Cephesi:** Fransızlar ve onlarla iş birliği yapan Ermeni birliklerine karşı mücadele edilmiştir.
- **Batı Cephesi:** Yunanlılara karşı mücadele edilmiştir.

Önemli Not (LGS):

Doğu Cephesi'nde Osmanlı'dan kalan **düzenli ordu**, Güney Cephesi'nde ise **Kuvâ-yı Milliye (halk direnişi)**, Batı cephesinde ise başta **Kuva-i Milliye** sonrasında ise **TBMM'nin kurduğu düzenli ordu** etkili olmuştur.

DOĞU CEPHESİ

(İlk Askerî Zafer – Düzenli Ordu Başarısı)

Doğu Cephesi'nin Açılma Nedenleri

- Mondros Ateşkesi'nin **24. maddesine** ve Sevr Antlaşması'na dayanılarak Doğu Anadolu'da bir **Ermeni Devleti** kurulmak istenmesi
- İngilizlerin desteğiyle Ermeni çetelerinin bölgedeki Türklere saldırması

Bu tehdit karşısında TBMM, Doğu Anadolu'yu korumak için harekete geçmiştir.

TBMM'nin Hamlesi

- ❖ **15. Kolordu Komutanı Kazım Karabekir Paşa**, Doğu Cephesi Komutanlığına atanmıştır (28 Eylül 1920).

Kazım Karabekir Paşa'nın Rolü

- Mondros'a rağmen ordusunu dağıtmamıştır.
- **Sarıkamış ve Kars'ı** geri alarak Ermenileri yenilgiye uğratmıştır.

- Savaşta yetim kalan çocuklar için “**Gülbüzler Ordusu**”nu kurmuş, insani yönüyle de öne çıkmıştır.
- Bu nedenle “**Yetimlerin Babası**” olarak anılmıştır.

- ✚ **Savaş TBMM'ye bağlı güçler kazanmış ve Ermeniler anlaşma isteğinde bulunmuşlardır.**

Gümrü Antlaşması (3 Aralık 1920)

TBMM'nin uluslararası alandaki ilk siyasi başarısıdır.

Antlaşmanın Önemli Maddeleri:

1. Ermeniler, işgal ettikleri **Kars, Iğdır ve Sarıkamış'ı** boşaltacaktır.
2. Ermeniler, **Sevr Antlaşması'ndaki haklarından vazgeçecektir.**

Sonuçları:

- TBMM'yi tanıyan **ilk devlet Ermenistan** olmuştur.
- Doğu Cephesi kapanmıştır.
- Sevr'in geçersizliği ilk kez bir devlet tarafından kabul edilmiştir.

GÜNEY CEPHESİ

(Halk Direnişi – Kuvâ-yı Milliye Mücadelesi)

Güney Cephesi'nin Özellikleri

- Fransızlar, bölgeyi İngilizlerden devralmıştır.
- Ermeni birlikleriyle iş birliği yaparak halka baskı uygulamışlardır.
- Bu cephede **düzenli ordu yoktur**; mücadele halk tarafından yürütülmüştür.

Öne Çıkan Şehirler:

Antep, Urfa, Maraş

Antep Savunması – Şahin Bey Destanı

- **Şahin Bey**, Kilis–Antep yolunu tutarak Fransız birliklerine karşı direnmiştir.
- Yanında az sayıda asker olmasına rağmen büyük bir direniş göstermiştir.
- “**Düşman arabaları cesedimi çiğnemededen Antep'e giremez!**” sözüyle sembolleşmiştir.
- Şehit olmuştur (28 Mart).

Sonuçlar:

- Antep halkı **11 ay** boyunca büyük yokluk içinde direnmiştir.
- **6317 şehit** verilmiştir.
- TBMM, şehre “**Gazi**” unvanını vermiştir (8 Şubat 1921).
- 2008 yılında **İstiklal Madalyası** verilmiştir.

Urfa Savunması – Ali Saip Bey ve “Onikiler”

- Lider: **Ali Saip Bey (Ursavaş)**
- Şehrin ileri gelenlerinden oluşan **12 kişilik “Onikiler” grubu** halkı örgütlemiştir.
- Yaklaşık **3000 kişilik Kuvâ-yı Milliye** gücü oluşturulmuştur.

Sonuçlar:

- Fransızlara ültimat vermiş, çatışmalar sonucunda Fransızlar **11 Nisan 1920’de Urfa’yı terk etmiştir.**
- Şehre **1984’te “Şanlı” unvanı**, **2016’da İstiklal Madalyası** verilmiştir.

GÜNEY CEPHESİ NASIL KAPANDI?

- Batı Cephesi’nde kazanılan **Sakarya Zaferi** sonrası Fransızlar, Türkleri yenemeyeceklerini anlamıştır.
- Bunun üzerine **Ankara Antlaşması (20 Ekim 1921)** imzalanmıştır.
- Fransızlar, **Hatay hariç** Güney Anadolu’dan çekilmiştir.

LGS İpucu:

Güney Cephesi’nde **askerî başarı** halk direnişiyle, **siyasi başarı** ise diplomasiyle sağlanmıştır.

DOĞU VE GÜNEY CEPHESİ KARŞILAŞTIRMASI

Doğu Cephesi	Güney Cephesi
Düzenli ordu vardır	Kuvâ-yı Milliye vardır
Komutan: Kazım Karabekir	Liderler: Şahin Bey, Ali Saip Bey
Ermenilerle savaş	Fransızlar ve Ermenilerle savaş
Gümrü Antlaşması	Ankara Antlaşması
İlk askerî başarı	Halk direnişinin simgesi

İKİ CEPHENİN ORTAK SONUCU

- Doğu’da **askerî güç**, Güney’de **halkın fedakârlığı** etkili olmuştur.
- Her iki cephedeki başarılar, **TBMM’nin otoritesini artırmıştır.**
- Millî Mücadele’nin sadece cephede değil, **milletin tamamının katıldığı bir direniş** olduğu anlaşılmıştır.

Mustafa Kemal Atatürk:

“Vatanın her karış toprağı, vatandaşın kanıyla ıslanmadıkça terk olunamaz.”